

Упаковка - засіб чи комплекс засобів, що забезпечують захист продукції і навколишнього середовища від ушкоджень і втрат та полегшують процес транспортування, зберігання і реалізації продукції. Тара є елементом упаковки, які представляють собою виріб для розміщення продукції.

Різноманітність властивостей і особливостей товарів, різні умови їх транспортування, зберігання і відпуску викликають необхідність виробництва

тари безлічі видів: ящики, бочки, барабани, фляги, каністри, балони, банки, пляшки, мішки, пакети, кошики і т. д.

Роль упаковки і тари в торгово-технологічному процесі визначається функціями, які вони виконують. Ці функції зводяться до наступних:

запобігання товару від шкідливого впливу зовнішнього середовища, а також зовнішнього середовища від шкідливого впливу товару;

защита товару від впливу інших товарів;

забезпечення умов для збереження кількості і якості товарів на всьому шляху їхнього руху зі сфери виробництва в сферу споживання;

надання товарам та інших вантажам необхідної мобільності і створення умов для механізації трудомістких операцій та більш ефективного

використання складських і торгових площ;

створення більш сприятливих умов для приймання товарів за кількістю та якістю і зручностей для кількісного їх обліку;

виконання ролі носія комерційної інформації і торгової реклами;

використання тари не тільки як засобу для розміщення товару, його транспортування і зберігання, але і як засобу для викладення і продажу

товарів в торговому залі магазину (тара-обладнання).

Використання сучасної упаковки і тари, їх барвисте оформлення з необхідної рекламної інформаційної навантаженням дозволяють не тільки прискорити процес продажу товарів, полегшити їх споживання, але і роблять сильний

естетичне вплив на покупців. Розфасовка товарів у дрібну, зручну для споживачів тару полегшує і прискорює процес продажу, сприяючи підвищенню продуктивності праці торгових працівників, покращує показники роботи магазинів, підвищуючи культуру торгового обслуговування.

Асортимент тари, використовуваної для розміщення товарів, постійно розширюється. Він

поповнюється новими видами тари, що дозволяє розширити її функції, а отже, і зробити це більш значущою в торгово-технологічному процесі.

Тара, використовувана для упаковки товарів, повинна відповідати ряду технічних, економічних і естетичних вимог.

Технічні вимоги передбачають, що матеріал, використовуваний для виробництва тари, її конструкція повинні відповідати властивостям помещеніє

в усі товарів. Вона повинна бути міцною і забезпечувати збереження товарів при перевезенні та зберіганні.

Тара повинна бути недорогою у виготовленні, портативної та зручною для транспортування і з товаром, так і в порожньому вигляді. Вона повинна володіти низьким коефіцієнтом власної маси (відношення маси до об'єму).

Тара повинна мати привабливий зовнішній вигляд, а її форма, колірне рішення, тексти і малюнки на ній повинні служити вихованню естетичних

смаків у покупців.

1. Розподіл тари на споживчу і транспортну. Класифікація та характеристика споживчої і транспортної тари.

Тара являє собою велику номенклатуру виробів, використовуваних для розміщення товарів. Ці вироби істотно відрізняються одне від іншого,

тому і класифікують тару по досить широкому колу ознак, основні з яких наступні:

функції, виконувані в процесі товарного обігу;

призначення;

приналежність;

кратність використання;

матеріал виготовлення;

конструкція і метод виготовлення;

стійкість до зовнішніх механічних впливів;

якість.

У процесі товарного обігу тара може виконувати різні функції, з урахуванням яких її ділять на транспортну, цехову, споживчу і тару-обладнання.

Транспортна (зовнішня) тара застосовується для транспортування і зберігання товарів. До неї відносять ящики, бочки, мішки та ін.

Цехова тара призначена для угруповання товарів усередині підприємства (Лотки і ящики спеціальної конструкції).

Споживча (внутрішня) тара надходить до споживача з продукцією і не являє собою самостійної транспортної одиниці.

Вартість споживчої тари - пакетів, коробок, тубов, банок і т. п., як правило, включається у вартість товару. Ода повинна бути зручною,

дешевою, легкою, оформленої. Її оформлення має нести велику рекламну і інформаційне навантаження.

Одним з різновидів споживчої тари є подарункова тара, художньо-конструкторське виконання якої повинне підкреслювати

призначення продукції (товару) як подарунка, сувеніра.

Тара-обладнання - це пристрій, призначений для транспортування, тимчасового зберігання, міркування й продажу товарів.

За призначенням тару поділяють на універсальну і спеціалізовану.

Універсальна тара може бути використана для затарювання різних товарів, спеціалізована тара - тільки для певних товарів.

Залежно від приналежності слід розрізнити тару загального і індивідуального користування. Тара загального користування може застосовуватися

різними підприємствами та організаціями. До тари індивідуального користування належить інвентарна тара, виготовлена □□ за спеціальним

замовлення для централізованої доставки товарів на роздрібні торгові підприємства. Вона є власністю підприємств промисловості чи

оптових торгових підприємств.

За кратності використання тара поділяється на багатооборотні, оборотну і разового використання.

Багатооборотна тара призначена для багаторазового її використання при поставках продукції. Сюди відносяться ящики, бочки, фляги, мішки та інша транспортна тара.

До оборотної тари належить тара, що була у використанні, яку доцільно використовувати повторно. Вона підлягає здачі постачальнику у

обов'язковому порядку. Разова тара призначена для одноразового використання при поставках продукції. Це коробки з-під цукерок, сірників,

цигарок та інша споживча, а також транспортна тара, яка після її використання підлягає утилізації.

Залежно від матеріалу виготовлення тару поділяють дерев'яну, картонну, паперову, текстильну, металеву, скляну, керамічну, полімерну і комбіновану.

Дерев'яна тара найбільш поширена у зверненні. Її виготовляють з деревини різних порід. До цієї групи тари відносять ящики, бочки і корзини.

Ящики бувають дощаті, фанерні і комбіновані. Конструктивними елементами ящиків є: дно, дві голівки, дві боковини і кришка. Для упаковки промислових і продовольчих товарів використовують щільно збиті ящики; для овочів, фруктів, винно-горілчаних виробів - гратчасті. У відповідності зі стандартами випускається декілька видів дощатих і фанерних ящиків для продукції рибної промисловості, кондитерських виробів, консервів, овочів і фруктів, а також інших продовольчих товарів, продукції легкої промисловості та інших непродовольчих товарів. Розрізняються вони між собою за розмірами, призначенням, об'ємом деревини, що пішла на виготовлення деталей ящиків, і за іншими ознаками.

Бувають нерозбірні, розбірні і складальні ящики. Місткість їх може складати до 200 кг продукції.

Для збору, зберігання і транспортування овочів, фруктів, риби і деяких інших продуктів використовують і драночні корзини.

Тара може бути виготовлена з шпону з прошарками еластичної гуми. Виробництво тари з такого матеріалу (резофана) дозволяє значно

зменшити її власну вагу без зниження показників міцності і вологостійкості, характерних для дерев'яної тари.

До картонної тари відносять коробки і ящики. Коробки виготовляють з пресованого картону, ящики - з пресованого і гофрованого. Картонна

тара легше дерев'яної в 2,5-4 рази на одиницю затарений продукції. Для її виготовлення потрібно в кілька разів менше деревної маси. Сировиною для її виготовлення можуть

служити відходи ділової деревини. Виробництво картонної тари та процес її затарювання легше механізувати. У зв'язку з цим картонна тара все ширше застосовується для затарювання як промислових, так і продовольчих товарів.

У залежності від призначення, конструкції, розмірів і деяких інших ознак картонні ящики підрозділяються більш ніж на 10 типів (для

кондитерських виробів, для продукції м'ясної і молочної промисловості і т.д.).

Для затарювання сипучих товарів використовується паперова тара. До неї відносяться паперові мішки та пакети. Мішки підрозділяють на бітуміровання (Крафт-мішки), дубльовані і волого-міцні. Крім того, за способом виготовлення їх підрозділяють на склеєні і зшиті, з відкритою і закритою горловиною. Для виготовлення пакетів використовують спеціальну пакувальний папір.

Транспортування і зберігання рідких, летючих, вогнебезпечних та інших товарів здійснюється в металевій тарі, до якої відносяться бочки,

балони, барабани, фляги, банки і каністри. Для їх виготовлення використовують листову сталь, спеціальну жерсть, алюміній. Внутрішню поверхню

металевої тари покривають спеціальними лаками або нейтральними металами, для того щоб запобігти її взаємодія, з харчовими продуктами.

Скляна тара використовується для затарювання рідких то варів (молока і молочних продуктів, винно-горілчаних виробів та інших продовольчих і

промислових товарів). Залежно від форми і ємності розрізняють банки, пляшки, балони (бутлі) і флакони. Товари, затарені в скляну тару,

необхідно перевозити і зберігати в жорсткій транспортній тарі і м'яких пакувальних матеріалах.

Керамічна тара знаходить обмежене застосування. В основному вона використовується для затарювання деяких лікєро-горілчаних виробів.

Полімерна тара отримує все більш широке поширення. Вона виготовляється з синтетичних матеріалів, які мають міцність, легкістю і добре захищають товари від зовнішніх впливів. Вона об'єднує досить різноманітний асортимент як споживчої, так і транспортної тари. Сюди відносяться банки, пляшки, каністри, туби, коробки, пакети, ящики і т. п.

Комбінована тара виходить шляхом поєднання різних матеріалів при її виготовленні. Так, шляхом комбінації полімерних матеріалів з папером,

фольгою, тканиною можна отримати міцну і барвисту упаковку.

По конструкції тару поділяють на розбірну, нерозбірну, складну, розбірно-доладну, із знімними деталями, а по методам виготовлення - на

литу, штамповану, бондарних, клеєну тару та тару, виготовлену литтям під тиском.

Залежно від стійкості до зовнішніх механічних впливів тару прийнято ділити на жорстку (дерев'яні та металеві ящики і бочки, скляна тара), полужесткую (картонні ящики та кошики) і м'яку (мішки, пакувальні тканини і т. п.).

Однією з ознак класифікації тари є її якість. Наприклад, тканинні мішки залежно від їх якості діляться на три категорії, поворотні дерев'яні ящики - на дві категорії і т. д.

2. Стандартизація та якість тари.

Постійний розвиток виробництва тари нерозривно пов'язане з заходами щодо її уніфікації.

Уніфікація тари - процес приведення всього різноманіття видів, форм і розмірів тари до обмеженого числа типорозмірів і закріплення їх за

певними товарними групами. Вона здійснюється на базі єдиного модуля для тари, транспортних засобів, засобів механізації вантажно-розвантажувальних робіт та обладнання для зберігання.

Модулем уніфікації для транспортної тари прийнято міжнародний плаский піддон розміром 800x1200 мм. З урахуванням цього модуля розроблена сітка уніфікованих зовнішніх і внутрішніх розмірів ящика, а за внутрішніми розмірами визначено уніфіковані розміри споживчої тари. Виходячи з оптимальної шкали встановлюються також певні розміри тари по висоті. Все це дозволяє уніфікувати формати тарних матеріалів,

розфасувально-пакувальних машин і інших видів обладнання, а також габарити транспортних засобів, що, у свою чергу, створює умови для

впровадження єдиної системи технології обробки вантажних місць на транспорті, на підприємствах оптової і роздрібної торгівлі.

Уніфікація поширюється не тільки на тару з прямокутним підставою (ящики, коробки і т. д.), але і на інші види тари. При цьому ґрунтується вона також на модулі 800x1200 мм. Стандартизація тари передбачає встановлення найбільш раціональних типів тари з точки зору матеріалів виготовлення, конструктивних особливостей, розмірів, форми і ваги. Одним із завдань стандартизації є встановлення загальних технічних вимог до тари, правил її приймання, маркування, транспортування і зберігання.

Розрізняють дві групи стандартів на тару. До першої групи належать нормативні стандарти, в яких сформульовані загальні технічні вимоги до тари, визначені її типи та основні параметри, методи випробувань. Так, у стандарті «Ящики дерев'яні. Номенклатура показників» наведені номенклатура показників якості та класифікаційні угруповання дерев'яних ящиків. У спеціальному розділі цього важливого документу

регламентовано застосування показників якості дерев'яних ящиків.

Існують стандарти, в яких наведено загальні та основні поняття, пов'язані з тарою, найважливіші терміни та дано їх визначення.

Друга група включає предметні стандарти на тару для конкретних, видів продукції (товару). У них наведені найменування і призначення тари,

типи і особливості її конструкції, технічні вимоги і т. д.

Предметні стандарти розробляються на підставі нормативних.

Система стандартизації тари ґрунтується на принципах максимальної економії матеріальних, трудових і фінансових ресурсів. Вона встановлює

оптимальну масу конкретних видів тари і раціональні габарити з урахуванням застосовуваних транспортних засобів.

Ефективність використання тари багато в чому залежить від її якості.

Чинними стандартами передбачена система показників якості, які застосовуються при розробці конструкторської та нормативно-технічної

документації на конкретні види тари. Наприклад, номенклатура показників якості дерев'яних ящиків включає наступні показники: призначення,

надійності, ергономічні, естетичні, технологічності, транспортабельності, патентно-правові, стандартизації та уніфікації.

До показників призначення ставляться: вихідні матеріали; розміри; гранична маса упакуємо вантажу; місткість; опір стиску;

опір ударам; стійкість до впливу дощу; вологість і інші. Показники надійності, у свою чергу, включають показники

ремонтпридатності, довговічності і сохрняємості. Дуже важливими показниками якості тари є показники

транспортабельності. Сюди відносяться коефіцієнт складування, який на рівень використання транспортних засобів і складських приміщень, і

коефіцієнт пакування (на піддонах 800x1200 і 1000x1200 мм), свідчить про ступінь використання піддона.

Якість конкретних видів нової (після його виготовлення) тари визначається по відповідним стандартам з урахуванням вимог, які

викладені в таких розділах як «Типи і розміри», «Технологічні вимоги »,« Правила приймання »,« Методи контролю».

Якість тари, що знаходиться в обігу, визначається відповідно до вимогами діючих Правил застосування, рощення і повернення

засобів упаковки та Правил обігу зворотної дерев'яної і картонної тари.

Так, мішки сітчасті з-під картоплі і овочів за якістю поділяються на дві категорії:

I категорія - мішки нові, а також колишні у вживанні, сухі,

непрілі, без латок, штопок і дірок;

II категорія - мішки сухі, непрілі, що мають або потребують не більше

трьох латок чи штопок. При цьому площа однієї латки не повинна перевищувати

трьох осередків чи трьох квадратних сантиметрів для сітчастих мішків або

що виробляються з гардинного полотна.

Мішки тканинні з-під цукру в залежності від категорії якості

поділяють на три категорії:

I категорія - мішки нові, вітчизняні чи імпорتنі, а також

колишні у вживанні, сухі, непрілі, без латок, штопок і дірок;

II категорія - мішки, що були в користуванні, сухі, непрілі, що мають

або потребують не більше трьох латок чи штопок;

III категорія - мішки, що були в користуванні, сухі, непрілі,

мають або потребують не більше п'яти латок чи штопок.

Мішки тканинні з-під хлібопродуктів і насіння сільськогосподарських культур за якістю діляться, так само як і мішки з під цукру-, на три категорії.

Мішки I і II категорій використовуються для упакування борошна всіх видів і сортів, крупи і сортового насіння сільськогосподарських культур, а III категорії - для упакування борошна, крупи (крім рису, пшона, манної крупи і бобових), зерна, сортового насіння сільськогосподарських культур, рядових насіння олійних культур, насіння трав, комбікормів, харчових макух, шроту і висівок.

Нові мішки для хлібопродуктів і насіння сільськогосподарських культур, одержувані від промисловості, підлягають обов'язковому клеймуванню до упаковки в них продукції.

Мішки, що були у вжитку, підлягають клеймуванню на спеціалізованих ремонтних підприємствах після їх обробки. Таврують їх незмивною фарбою штампом розміром 75x35 мм, який ставиться в середині мішка на відстані 30-40 см від кромки горловини. У штампі зліва ставляться букви, що позначають назву матеріалу, з якого виготовлений мішок, а потім цифри «1», «2», «3», що позначають категорію мішка по якості. Категорія мішка визначається за останньою стоїть в штампі цифрі.

Поворотні дерев'яні ящики (дощаті, комбіновані і з листових деревних матеріалів) за якістю поділяються на ящики, потребують ремонту і відремонтовані.

Зворотніми ящиками, які вимагають ремонту, вважаються ящики, у яких

є один з наступних пошкоджень:

поломка (відсутність) до 4 дощечок або планок, за винятком

вертикальних планок торцевих стінок щільних і ґратчастих дощатих ящиків;

поломка (відсутність) однієї дощечки в одній зі стінок або дна лотків

для плодів і овочів;

пошкодження металевої стрічки або дроту, куточків з стрічки,

розхитаність;

наявність цвяхів, що стирчать.

У відремонтованих ящиках повинні бути усунені пошкодження,

перераховані вище.

Зворотні дерев'яні бочки за якістю поділяються на бочки,

потребують ремонту, і бочки відремонтовані.

Зворотніми дерев'яними бочками, які вимагають ремонту, вважаються бочки,

у яких є одне з наступних пошкоджень:

поломка не більше трьох клепок остову;

пошкодження уторного паза;

пошкодження обручів.

Бочки, що потребують ремонту, повинні мати не менше трьох обручів і двох

ланок. Допускається поломка одного дна, але його деталі повинні бути вкладені

всередину бочки.

У відремонтованих бочках повинні бути усунені перераховані вище

пошкодження.

Дерев'яні ящики з ушкодженнями, перевищують дефекти, допустимі

для ящиків, потребують ремонту, деталі дерев'яних бочок, а також бочки, мають ушкодження понад ті, які допустимі для бочок, потребують ремонту, відносяться до дерев'яного тароматеріалу.

Поворотні картонні ящики за якістю поділяються на ящики, потребують ремонту, і ящики відремонтовані.

У свою чергу, ящики, що потребують ремонту, діляться на ящики I і II категорій.

Ящики, потребують ремонту, I категорії - придатні для повторного використання, чисті з внутрішньої сторони, без наскрізних пошкоджень, з цільними клапанами і укомплектовані допоміжними пакувальними засобами, з наявністю скріпок. Допускаються обривки клейової стрічки і етикеток.

Ящики II категорії - придатні для повторного використання, з деформацією двох стінок до 15% їх площі, що мають до чотирьох наскрізних пошкоджень, але не більше двох на одній стінці, | розміром по довжині і діаметру до 5 см або з оголеною гофрою розміром по довжині не більше 12 см, по ширині до 6 см, наявність скріпок, обривків клейовий стрічки і етикеток.

У відремонтованих ящиках повинні бути усунені пошкодження, допустимі для ящиків, потребують ремонту.

Картонні ящики, що мають пошкодження, що перевищують Передбачені для ящиків II категорії, вважаються тароматеріалом.

Що повертається (здається) відправнику (виготовлювачу) скляна тара не повинна мати наскрізних щербин у верхній частині горла, а також з зовнішньої і

внутрішньої сторін, сколів і посічок на зовнішній стороні горла, щербин на дні, тріщин на склі горла та корпусу.

Маркірування, що характеризує тару (крім мішків), виробник наносить наступним чином:

на ящиках - в лівому верхньому кутку торцевої стінки;

на бочках і барабанах - на одному з днищ, вільному від маркування,

характеризує вантаж (за угодою із споживачем вона може бути нанесена на обечайку);

на флягах і балонах - на дні.

Маркування повинна містити таку інформацію: найменування

підприємства-виробника або його товарний знак; позначення стандарту або

іншої нормативно-технічної документації, відповідно до яких

виготовлена тару. На багатооборотні тару повинна бути нанесений напис

«Багатооборотна».

3. Особливості використання тари в торгівлі.

Збір і повернення тари здійснюють підприємства торгівлі, громадського харчування, заготівельні та виробничі підприємства. При цьому вони керуються спеціальними Правилами, які допускають інший порядок застосування, обігу і повернення тари, якщо він передбачений у договорі.

Значне навантаження лягає на підприємства торгівлі, які в

Залежно від виконуваних ними функцій і товарно-галузевого профілю

виконують дуже велике коло операцій з тарою, основними з яких

є наступні:

приймання тари але кількістю та якістю; розтин, вивільнення від товару, короткочасне зберігання та накопичення відвантажувальних партій; вивезення; здача за кількістю та якістю тарособираючим (тароремонтним) підприємствам або виробникам (постачальникам) товарів, документальне оформлення тарних операцій.

Приймання тари за кількістю та якістю здійснюють матеріально відповідальні особи, причому тару, що надійшла з товаром, приймають одночасно з товаром. Кількість надійшла тари звіряють з даними супровідних документів.

Беручи тару за якістю, слід переконатися в її відповідності вимогам стандартів, перевірити правильність маркування. Необхідно також переконатися у відповідності фактичного якості тари якості, зазначеному в супровідних документах. Перевіряється правильність цін, відповідність їх цінами, встановленими в договорі.

При виявленні неналежної якості тари або розбіжностей в її кількості

одержувач зобов'язаний скласти акт, який служить підставою для пред'явлення претензії до постачальника. Порядок складання акта та пред'явлення претензії до постачальника визначений в інструкціях про порядок приймання продукції виробничо-технічного призначення і товарів народного споживання за кількістю та якістю.

Для розкриття тари використовують спеціальні інструменти: топірець-

обцецьки, трубчастий лапа, молотки (залізний і дерев'яний), набійки оброчів (дерев'яна і металева), кліщі, ножі для розкриття картонних ящиків і розпорювання мішків.

Звільнена від товарів і приведена в порядок тара повинна бути розсортована за видами і зосереджена в спеціально відведених місцях.

Дерев'яну тару зберігають на підтоварниках штабелями, укладеними за видами і призначенням. Тару з-під товарів, що володіють специфічним запахом, зберігають окремо. Мішки після очищення їх від залишків товарів сортують по видами і категоріями і укладають стосами на зберігання в сухих приміщеннях. До кожної кіпі прикріплюють бирку, в якій вказують категорію і кількість мішків.

Металеві бочки зберігають на підтоварниках під навісом. Скляну тару, покладену в транспортну тару, також зберігають під навісом.

Не можна зберігати тару у безладно складених купах, м'яку тару - в сирих місцях, на кам'яних підлогах без дерев'яних настилів або прокладок.

Тара разового користування після розтину та вивільнення від товару підлягає утилізації. Паперова та картонна тара використовується в якості макулатури. Деяка частина полімерної тари може бути використана як вторинна сировина хімічних виробництв. В якості матеріалів для ремонту тари рекомендується використовувати відходи дерев'яної тари.

Для різних видів зворотної тари встановлені певні терміни повернення їх підприємствам-виробникам, а при відсутності відомостей про виготівнику товарів - відправнику. У зв'язку з цим дуже важливий регулярний

вивезення тари.

Для підвищення коефіцієнта завантаження транспорту нарощують борту автомашин, застосовують напівпричепи великої місткості. Однотипну тару укладають правильними рядами з максимальною щільністю, забезпечуючи при цьому необхідну «зв'язок». Покладену тару перев'язують мотузком і закривають брезентом.

Заклучні операції з тарою, що виконуються підприємствами роздрібної торгівлі, - задача її по кількості і якості тарособираючим (Тароремонтним) підприємствам чи виготовлювачам (постачальникам) товарів та її документальне оформлення.

Для концентрації зворотної тари, вивезеної з магазинів та інших підприємств, її систематичного повернення створюються тарні склади. Вони займаються збором різних видів зворотної тари, її ремонтом, виготовленням нової тари, переробкою нестандартної або вийшла з обороту тари. Найважливішою функцією таких складів є здавання відремонтованої тари її споживачам.

Наявність тарних складів дозволяє поліпшити організацію тарного господарства і забезпечити максимально можливий збір і повернення тари. На таких складах можна застосовувати сучасну технологію збору, ремонту, очищення, зберігання і повернення тари. Вони організують централізований вивіз тари від одержувачів товарів та іншої продукції, що сприяє зниженню витрат, пов'язаних з її поверненням. Створювані тут майстерні для ремонту тари оснащуються сучасними високопродуктивними верстатами.

Тарні склади мають у своєму розпорядженні автомобільний транспорт, який використовується для централізованого вивезення тари від одержувачів товарів та іншої продукції і для повернення її виготовлювачам або постачальникам товарів.

Операції по збору тари виконує спеціальний складальник (експедитор) або шофер, який приймає тару від матеріально відповідальних осіб за кількістю і якістю.

Магазини та інші таросдатчікі зобов'язані попередньо підготувати тару до здачі і навантаженні на автомашину, розсортувавши її за видами та категоріям, виписати видаткову накладну.

Основним документом, що підтверджує вивіз тари з магазину або іншого підприємства, є товарно-транспортна накладна. На її основі здійснюється оплата послуг автотранспорту з вивозу порожньої тари.

I категорія - мішки нові, а також колишні у вживанні, сухі,непрілі, без латок, штопок і дірок;

II категорія - мішки сухі, непрілі, що мають або потребують не більшетрьох латок чи штопок. При цьому площа однієї латки не повинна перевищуватитрьох осередків чи трьох квадратних сантиметрів для сітчастих мішків абощо виробляються з гардинного полотна.

Мішки тканинні з-під цукру в залежності від категорії якостіподіляють на три категорії:

I категорія - мішки нові, вітчизняні чи імпортні, а такожколишні у вживанні, сухі, непрілі, без латок, штопок і дірок;

II категорія - мішки, що були в користуванні, сухі, непрілі, що маютьабо потребують не більше трьох латок чи штопок;

III категорія - мішки, що були в користуванні, сухі, непрілі,мають або потребують не більше п'яти латок чи штопок.

Мішки тканинні з-під хлібопродуктів і насіння сільськогосподарських культур за якістю діляться, так само як і мішки з під цукру-, на три категорії. Мішки I і II категорій використовуються для упакування борошна всіх видів і сортів, крупи і сортового насіння сільськогосподарських культур, а III категорії - для упакування борошна, крупи (крім рису, пшона, манної крупи і бобових), зерна, сортового насіння сільськогосподарських культур, рядових насіння олійних культур, насіння трав, комбікормів, харчових макух, шроту і висівок.

Нові мішки для хлібопродуктів і насіння сільськогосподарських культур, одержувані від промисловості, підлягають обов'язковому клеймуванню доупаковки в них продукції.

Мішки, що були у вжитку, підлягають клеймуванню на спеціалізованих ремонтних підприємствах після їх обробки. Таврують їх незмивною фарбою штампом розміром 75x35 мм, який ставиться всередині мішка на відстані 30-40 см від кромки горловини. У штампі зліва ставляться букви, що позначають назву матеріалу, з якого виготовлений мішок, а потім цифри «1», «2», «3», що позначають категорію мішка по якості. Категорія мішка визначається за останньою цифрою в штампі цифри.

Поворотні дерев'яні ящики (дощаті, комбіновані і з листових деревних матеріалів) за якістю поділяються на ящики, потребують ремонту і відремонтовані.

Зворотніми ящиками, які вимагають ремонту, вважаються ящики, у яких є один з наступних пошкоджень:

поломка (відсутність) до 4 дощочок або планок, за винятком вертикальних планок торцевих стінок щільних і ґратчастих дощатих ящиків;

поломка (відсутність) однієї дощочки в одній зі стінок або дна лотків для плодів і овочів;

пошкодження металевої стрічки або дроту, куточків з стрічки, розхитаність;

наявність цвяхів, що стирчать.

У відремонтованих ящиках повинні бути усунені пошкодження, перераховані вище.

Зворотні дерев'яні бочки за якістю поділяються на бочки, потребують ремонту, і бочки відремонтовані.

Зворотніми дерев'яними бочками, які вимагають ремонту, вважаються бочки, у яких є одне з наступних пошкоджень:

поломка не більше трьох клепок остову;

пошкодження уторного паза;

пошкодження обручів.

Бочки, що потребують ремонту, повинні мати не менше трьох обручів і двохланок. Допускається поломка одного дна, але його деталі повинні бути вкладені всередину бочки.

У відремонтованих бочках повинні бути усунені перераховані вищепошкодження.

Дерев'яні ящики з ушкодженнями, перевищують дефекти, допустимі для ящиків, потребують ремонту, деталі дерев'яних бочок, а також бочки, мають ушкодження понад ті, які допустимі для бочок, потребують ремонту, відносяться до дерев'яного тароматеріалу.

Поворотні картонні ящики за якістю поділяються на ящики, потребують ремонту, і ящики відремонтовані.

У свою чергу, ящики, що потребують ремонту, діляться на ящики I і II категорій.

Ящики, потребують ремонту, I категорії - придатні для повторного використання, чисті з внутрішньої сторони, без наскрізних пошкоджень, зцільними клапанами і укомплектовані допоміжними пакувальними засобами, з наявністю скріпок. Допускаються обривки клейової стрічки і етикеток.

Ящики II категорії - придатні для повторного використання, з деформацією двох стінок до 15% їх площі, що мають до чотирьох наскрізних пошкоджень, але не більше двох на одній стінці, | розміром по довжині і діаметру до 5 см або з оголеною гофрою розміром по довжині не більше 12 см, по ширині до 6 см, наявність скріпок, обривків клейової стрічки і етикеток. У відремонтованих ящиках повинні бути усунені пошкодження, допустимі для ящиків, потребують ремонту.

Картонні ящики, що мають пошкодження, що перевищують Передбачені для ящиків II категорії, вважаються тароматеріалом.

Що повертається (здається) відправнику (виготовлювачу) скляна таране повинна мати наскрізних щербин у верхній частині горла, а також з зовнішньої і внутрішньої сторін, сколів і посічок на зовнішній стороні горла, щербин надні, тріщин на склі горла та корпусу.

Маркування, що характеризує тару (крім мішків), виробник наносить наступним чином:

на ящиках - в лівому верхньому кутку торцевої стінки;

на бочках і барабанах - на одному з днищ, вільному від маркування, характеризує вантаж (за угодою із споживачем вона може бути нанесена на обечайку);

на флягах і балонах - на дні.

Маркування повинна містити таку інформацію: найменування підприємства-виробника або його товарний знак; позначення стандарту або іншої нормативно-технічної документації, відповідно до яких виготовлена тару. На багатооборотні тару повинна бути нанесений напис «Багатооборотна».

3. Особливості використання тари в торгівлі.

Збір і повернення тари здійснюють підприємства торгівлі, громадського харчування, заготівельні та виробничі підприємства. При цьому вони керуються спеціальними Правилами, які допускають інший порядок застосування, обігу і повернення тари, якщо він передбачений у договорі. Значне навантаження лягає на підприємства торгівлі, які в залежності від виконуваних ними функцій і товарно-галузевого профілю виконують дуже велике коло операцій з тарою, основними з яких є наступні: приймання тари але кількістю та якістю; розтин, вивільнення від товару, короткочасне зберігання та накопичення відвантажувальних партій;

вивезення; здача за кількістю та якістю тарособираючим (тароремонтним) підприємствам або виробникам (постачальникам) товарів, документальне оформлення тарних операцій.

Приймання тари за кількістю та якістю здійснюють матеріально відповідальні особи, причому тару, що надійшла з товаром, приймають одночасно з товаром. Кількість надійшла тари звіряють з даними супровідних документів.

Беручи тару за якістю, слід переконатися в її відповідності вимогам стандартів, перевірити правильність маркування. Необхідно також переконатися у відповідності фактичного якості тари якості, зазначеному в супровідних документах. Перевіряється правильність цін, відповідність їх цінами, встановленими в договорі.

При виявленні неналежної якості тари або розбіжностей в її кількості ідержувач зобов'язаний скласти акт, який служить підставою для пред'явлення претензії до постачальника. Порядок складання акта та пред'явлення претензії до постачальника визначений в інструкціях про порядок приймання продукції виробничо-технічного призначення і товарів народного споживання за кількістю та якістю.

Для розкриття тари використовують спеціальні інструменти: топірець-обценьки, трубчастий лапа, молотки (залізний і дерев'яний), набійки обручів (дерев'яна і металева), кліщі, ножі для розкриття картонних ящиків і розпорювання мішків.

Звільнена від товарів і приведена в порядок тару повинна бути розсортована за видами і зосереджена в спеціально відведених місцях. Дерев'яну тару зберігають на підтоварниках штабелями, укладеними за видами і призначенням. Тару з-під товарів, що володіють специфічним запахом, зберігають окремо. Мішки після очищення їх від залишків товарів сортують по видах і категоріях і укладають стосами на зберігання в сухих приміщеннях. До кожної кіпи прикріплюють бирку, в якій вказують категорію і

кількість мішків.

Металеві бочки зберігають на підтоварниках під навісом. Скляну тару, покладену в транспортну тару, також зберігають під навісом.

Не можна зберігати тару у безладно складених купах, м'яку тару - всирих місцях, на кам'яних підлогах без дерев'яних настилів або прокладок. Тара разового користування після розтину та вивільнення від товару підлягає утилізації. Паперова та картонна тара використовується в якості макулатури. Деяка частина полімерної тари може бути використана як вторинна сировина хімічних виробництв. В якості матеріалів для ремонту тари рекомендується використовувати відходи дерев'яної тари.

Для різних видів зворотної тари встановлені певні терміни повернення їх підприємствам-виробникам, а при відсутності відомостей про виготовлювача товарів - відправнику. У зв'язку з цим дуже важливий регулярний вивіз тари.

Для підвищення коефіцієнта завантаження транспорту нарощують борту автомобілів, застосовують напівпричеми великої місткості. Однотипну тару укладають правильними рядами з максимальною щільністю, забезпечуючи при цьому необхідну «зв'язок». Покладену тару перев'язують мотузкою і закривають брезентом.

Заключні операції з тарою, що виконуються підприємствами роздрібною торгівлі, - здача її по кількості і якості тарою збираючим (тарою ремонтним) підприємствам чи виготовлювачам (постачальникам) товарів та її документальне оформлення. Для концентрації зворотної тари, вивезеної з магазинів та інших підприємств, її систематичного повернення створюються тарні склади. Вони займаються збором різних видів зворотної тари, її ремонтом, виготовленням нової тари, переробкою нестандартної або вийшла з обороту тари. Найважливішою функцією таких складів є здавання відремонтованої тари її споживачам.

Наявність тарних складів дозволяє поліпшити організацію тарного господарства і забезпечити максимально можливий збір і повернення тари. На таких складах можна застосовувати сучасну технологію збору, ремонту, очищення, зберігання і повернення тари. Вони організують централізований вивіз тари від одержувачів товарів та іншої продукції, що сприяє зниженню витрат, пов'язаних з її поверненням. Створювані тут майстерні для ремонту тари оснащуються сучасними високопродуктивними верстатами.

Тарні склади мають у своєму розпорядженні автомобільний транспорт, який використовується для централізованого вивезення тари від одержувачів товарів та іншої продукції і для повернення її виготовлювачам або постачальникам товарів.

Операції по збору тари виконує спеціальний складальник (експедитор) або шофер, який приймає тару від матеріально відповідальних осіб за кількістю і якістю.

Магазини та інші тародатчі зобов'язані попередньо підготувати тару до здачі і

навантаженні на автомашину, розсортувавши її за видами та категоріям, вписати видаткову накладну.

Основним документом, що підтверджує вивіз тари з магазину або іншого підприємства, є товарно-транспортна накладна. На її основі здійснюється оплата послуг автотранспорту з вивозу порожньої тари.

